

Lezen en praten op de

Dit is het vierde en laatste artikel over het 'Lezen om te leren praten voor kinderen met Downsyndroom'. Thema is de wijze waarop de methode kan worden ingezet tijdens de periode op de basisschool. • Hedianne Bosch

Wanneer kinderen een goede start hebben gemaakt met het lezen van hele woorden en zinnen en zij alle letters herkennen, is het de kunst door te gaan met de globaal methode, terwijl men tegelijkertijd aansluiting zoekt bij wat er op school aan leesactiviteiten gebeurt. Twee vragen die men zich steeds kan stellen zijn: 1 dragen de leesactiviteiten bij aan het leren praten? 2 zie ik spellend lezen als het uiteindelijke doel (het 'echte' lezen) of slechts als één strategie om bij het lezen te gebruiken?

In iedere fase van het lezen is het belangrijk doelen zoals het verbeteren van de uitspraak en het praten in langere zinnen voor ogen te hebben. Daarnaast is het belangrijk de globaal methode niet klakkeloos te vervangen door de schoolmethode, maar logisch voort te bouwen op de ingeslagen weg. De nadruk blijft op het visuele, terwijl geleidelijk aan de auditieve vaardigheden ontwikkeld worden met behulp van visuele middelen.

Een voorbeeld: Rijmwoorden worden door kinderen met Downsyndroom veelal niet auditief herkend. Zij kunnen dit stap voor stap leren door woordkaarten met rijmwoorden op rijmdeel bij elkaar te zoeken en de woorden vervolgens op te lezen. De kinderen worden expliciet gewezen op het verband tussen de visuele gelijkens (bijv. -oek in boek en koek) en de gelijkens in de klank die je hoort.

Schema 1

br- broek bril brand	bl- blik blaf blazen	kr- kraag kring krijzen	kl- klein klok klaar
--------------------------------------	--------------------------------------	---	--------------------------------------

Schema 2

-aas haas kaas	-ok sok klok	-oos boos Koos	-eel veel geel
-----------------------------	---------------------------	-----------------------------	-----------------------------

Woorddelen herkennen

Nadat het kind de afzonderlijke letters en tweeklanken heeft geleerd, is het leren herkennen van medeklinkercombinaties, lettergrepen en rijmklankgroepen de volgende stap in het visueel analyseren van leeswoorden. Dit helpt het kind om straks nieuwe woorden vlotter te gaan herkennen. Als uitgangspunt neem je de woorden uit de leeswoordenschat van het kind. Zoek naar woorden die een overeenkomstige medeklinkercombinatie hebben, of die op elkaar rijmen, of die overeenkomstige lettergrepen hebben.

Medeklinkercombinaties

Een paar voorbeelden van oefeningen met het visueel herkennen van medeklinkercombinaties:

- Kies een medeklinkercombinatie waarvan je het kind bewust wilt maken, bijvoorbeeld 'br-'. Zoek alle woorden met deze combinatie op in de leeswoordenschat van het kind (bijv. broek, brand, brief, breken). Leg de woorden onder elkaar en vraag het kind ze op te lezen. Lees ze zelf ook een keer op waarbij je de medeklinkercombinatie met nadruk zegt. Je kunt deze eventueel ook accentueren door er een streepje onder te zetten of deze een andere kleur te geven in het woord.
- Kies nog een paar andere medeklinkercombinaties waar je het kind alert op maakt. Als je voor drie tot zes medeklinkercombinaties woorden hebt gevonden, kun je deze gebruiken voor

een sorteerspel. Leg kaarten met de gekozen medeklinkercombinaties bovenaan op tafel. Geef het kind de stapel woordkaarten en vraag het kind deze onder de juiste medeklinkerskaart te leggen. (schema 1)

- Laat het kind de medeklinkercombinaties 'kiezen'. Leg br- en andere combinaties neer. Vraag dan aan het kind: 'Kun je me de br- van broek geven?' Doe dit ook voor de andere combinaties.
- Om het leren herkennen van medeklinkercombinaties tijdens het lezen van teksten te bevorderen, kun je met een kaartje de rest van het woord afdekken zodat het kind gericht wordt op de medeklinkers. Vraag het kind te benoemen hoe de combinatie klinkt. Daarna pas leest het kind het hele woord.

Klankgroepen

Soortgelijke oefeningen kunnen ook gedaan worden om het herkennen van klankgroepen in rijmwoorden te bevorderen. Leg eerst uit wat rijm betekent: het woord klinkt hetzelfde en het woord lijkt ook op het andere woord. Demonstreer dit: 'haas en kaas, dat klinkt hetzelfde, en als je goed kijkt zie je dat in beide woorden -aas staat'. Leg beide woorden onder elkaar en dek de eerste letters af, zodat het kind dit rijmdeel goed kan zien. (schema 2)

Een paar andere oefeningen met klankgroepen zijn:

- Maak losse kaartjes met de medeklinkers die je nodig hebt om rijmwoorden compleet te maken. Leg een klankgroepkaart neer, bijv. -aas. Leg de h en de k erboven. Vraag het kind om 'kaas' te maken door de k voor -aas te leggen. Demonstreer dit een keer en laat het kind dit nadoen. Vervolgens vraag je het kind 'haas' te maken. Herhaal de oefening tot het kind het door heeft. Doe dezelfde oefening met andere rijmparen.
- Maak een werkblad waarop je een groot aantal woorden schrijft. Bovenaan staat een klankgroep, bijvoorbeeld -oek. Het kind moet nu de klankgroep -oek onderstrepen in ieder woord waar het dit tegenkomt op het werkblad. Afhankelijk van de vaardigheid van het kind kun je hier ook enkele woorden met meer lettergrepen toevoegen en woorden met dubbele beginmedeklinkers. (schema 3)
- Nadat je het kind vertrouwd hebt ge-

basisschool

maakt met rijmwoorden, kun je diverse spelletjes hiermee doen. Je kunt een rijmmemory maken of een rijmdomino. Je kunt hierbij eventueel ook plaatjes gebruiken, maar schrijf het woord er dan onder, omdat het in deze fase om een voornamelijk visuele vaardigheid gaat.

Lettergrepen

Wanneer het kind ruime ervaring heeft opgedaan met het globaal herkennen van twee- of meerlettergrepige woorden, kun je het alert maken op de overeenkomsten tussen woorden op basis van lettergrepen. Dit kunnen woorddelen zonder betekenis zijn, zoals va- in va-der, va-kantie en va-ker. Het kunnen ook woorddelen zijn mét betekenis. Dit komt voor in samengestelde woorden zoals deur-knop, school-tas en jas-zak. De kunst van het leren lezen in lettergrepen is dat het kind de woorden als het ware visueel in stukken hakt en zo tot een correcte uitspraak komt.

Het kind zal met behulp van deze strategie op den duur ook nieuwe meerlettergrepige woorden kunnen lezen. Het zal eerder een betekenisvol woord herkennen en minder snel woorden op de verkeerde wijze verdelen, waardoor de uitspraak niet klopt en het woord betekenisloos wordt. Het woord 'gelopen' zal beter worden uitgesproken wanneer het kind het visueel kan verdelen in gelopen, dan wanneer het dit in gelopen verdeelt. Kinderen die via deze weg leren lezen zullen bij het lezen steeds zoeken naar betekenisvolle woorden: Het technisch lezen blijft ondergeschikt aan het begrijpend lezen.

Door het oefenen met het herkennen en benoemen van lettergrepen weet het ook hoe deze in nieuwe woorden uitgesproken moeten worden. Het kind weet

dus al dat ge- als 'gu' wordt uitgesproken en niet als 'ge' in dit soort woorden. Ook kun je het kind geleidelijk aan duidelijk maken wanneer je de e als u, e of ee uitspreekt. In eerste instantie doe je dit alleen in de context van woorden die het kind al kan lezen en zeggen. De ingewikkelde regels met betrekking tot de uitspraak van open en gesloten lettergrepen volgen pas later in het leesproces.

Veelgebruikte lettergrepen kun je opsporen door de leeswoordenschat van het kind te bekijken of door enkele leesboekjes van het kind door te nemen. Je zult dan onder andere in meervoudsvormen en werkwoordsvormen vaak dezelfde lettergrepen tegenkomen. Voorbeeld: boe-ken, da-ken, blik-ken. Dezelfde lettergreep kom je ook tegen in sommige enkelvoudige woorden, zoals keu-ken, ma-ken, de-ken. Hoe vaker je een lettergreep tegenkomt, hoe zinvoller het is om het kind deze lettergreep te leren herkennen. Een ander voorbeeld van een veel voorkomende lettergreep is -ter in beter, later, dokter, achter, dochter.

Met lettergrepen kunnen grotendeels dezelfde oefeningen gedaan worden als in de vorige paragrafen beschreven. Aanvullende oefeningen zijn:

- Knip een aantal woorden in twee stukken: de doel-lettergreep en de rest van het woord. Laat het kind de woorden weer heel maken door de juiste stukken op een leeg blad bij elkaar te plakken.

Wanneer het kind tijdens het lezen steeds vaker meerlettergrepige woorden tegenkomt is het belangrijk dat het kind vaardig wordt in het analyseren van woorden in lettergrepen. Tijdens het lezen van nieuwe woorden in teksten, kun

je het kind helpen deze zelf te lezen door het woord af te dekken en dan lettergreep voor lettergreep te laten verschijnen. Vraag het kind ook regelmatig een woord lettergreep voor lettergreep op te lezen. Kijk of het ook kan vertellen uit hoeveel lettergrepen het woord bestaat. Je kunt deze oefeningen in eerste instantie doen met alle meerlettergrepige woorden uit de leeswoordenschat van het kind. De volgende oefening is daarbij heel ondersteunend:

- Teken op kleine kaartjes rijen stippen die overeenkomen met de aantallen lettergrepen in de leeswoorden. Dus als je woorden met twee, drie en vier lettergrepen gebruikt, maak je drie kaartjes met deze aantallen stippen. Dan geef je het kind een stapel woordkaarten om te sorteren bij de stippenkaarten. (schema 4)

Auditieve training

De nadruk in de methode Leespraat ligt op het gebruiken van visuele vaardigheden. Dit gaat vooraf aan de auditieve vaardigheden en is vervolgens een hulpmiddel om het auditieve te ontwikkelen. In principe is het mogelijk geheel via de visuele weg te leren lezen. Wanneer de auditieve vaardigheden sterk achterblijven vergeleken bij het visueel herkennen van woorden en woorddelen, kan men er dan ook voor kiezen de volledig visuele benadering langdurig te blijven volgen.

Het uitsluitend gebruik maken van visuele strategieën brengt op den duur echter wel enkele beperkingen met zich mee, zowel voor het lezen als voor het praten.

Een kind zal sommige nieuwe woorden niet kunnen ontcijferen wanneer het de klanken ervan niet kan 'horen' en samenvoegen. Het blijft daardoor afhankelijk van een volwassene die de nieuwe woorden een keer voorzegt.

Een ander nadeel is dat een kind zichzelf niet kan controleren. Als het een woord verkeerd opleest kan het niet checken of het wel de klanken hoort die er staan. Het auditief kunnen onderscheiden en samenvoegen (synthesiseren) van klanken is dus een extra 'beveiligingsmiddel' voor het correct lezen van teksten. Nog een beperking komt men tegen bij het leren schrijven. Voor het schrijven is het in volgorde kunnen verklanken van een woord van belang. Hoewel het mogelijk en ook heel

Schema 3

-oek (kind onderstreept)

Dirk	zoek	broek	dans
Bezoek	kers	Ank	duik
Schoen	doek	lief	peperkoek

Schema 4

!!	!!!	!!!!
appel	boterham	chocolade
oma	Liselot	Annemieke
vliegtuig	vrachtauto	locomotief

nuttig is woorden als een visueel plaatje te onthouden en te reproduceren, is het kunnen verklanken hierbij een krachtig hulpmiddel om te bepalen welke klanken op welke plaats in een woord voorkomen.

Hoewel het uitsluitend gebruiken van visuele strategieën beperkingen voor het lezen (en praten) oplevert, is hetzelfde waar voor het auditieve. Alleen de woordjes die kinderen in groep 3 tot de kerstvakantie leren zijn verklankend op te lossen. In deze korte periode wordt kinderen een strategie geleerd, die zij vervolgens nauwelijks nog kunnen gebruiken. De meeste nieuwe woorden kun je alleen correct lezen door allerlei regels en taalgewoontes te leren, en door te proberen de woorden op betekenis te herkennen. Dit geldt voor praktisch alle meerlettergrepige woorden ('gelezen', 'oma'), voor veel niet klankzuivere één-lettergrepige woordjes ('na', 'de', 'bed'), en voor de meeste buitenlandse leenwoorden ('computer', 'cowboy'). Met andere woorden: het overgrote merendeel van de woorden die we lezen, worden niet geschreven zoals ze klinken. Gevorderde lezers gebruiken dan ook visuele en auditieve strategieën naast elkaar om tot een goed resultaat te komen, zowel bij het lezen als bij het schrijven.

Ook voor het waarnemen en begrijpen van gesproken taal is het belangrijk dat een kind gericht is op de verschillende spraakklanken die het hoort. Wanneer het kind auditieve informatie op een onheldere manier verwerkt, zal het de inhoud van de gesproken taal ook minder goed begrijpen. Een ander punt is: kinderen imiteren de taal die zij waarnemen. Hoe preciezer ze woorden en klanken kunnen onderscheiden, hoe groter de kans is dat zij zelf woorden en klanken beter gearticuleerd gaan uitspreken.

In de methode Leespraat wordt een apart hoofdstuk gewijd aan het oefenen van auditieve vaardigheden. In hele kleine stapjes worden kinderen vertrouwd gemaakt met het auditief onderscheiden van klanken en klankgroepen. Vanwege de beperkte ruimte in dit artikel worden hier slechts twee voorbeelden gegeven. – Leg een beginrijmstuk voor het kind neer met een aantal medeklinkers erboven. Het is niet nodig dat het kind alle woorden die gemaakt kunnen worden al zelf globaal kan lezen. Het gaat immers om het luisteren naar de laatste letter. Probeer echter wel letters te zoeken waarmee betekenisvolle woorden (of namen) gemaakt kunnen worden. Bijvoorbeeld:

m t s n r
ka-

De woorden die je zo kunt vormen zijn: kam, kat, kas, kan, kar.

Kijk eerst of het kind het beginrijmstuk (ka-) herkent. Vraag het dan om 'kar' te maken. Je mag daarbij de 'r' overdreven uitspreken in het begin. Stel ook regelmatig de vraag: 'Wat hoor je aan het eind in 'kar'? Maak het kind duidelijk dat het in deze en de volgende oefeningen om het 'horen' gaat.

Dezelfde oefening kun je doen met de middenklank of de beginletter. Maak een rijtje waarbij het kind ie, ee of oe tussen b-r moet invoegen om de gevraagde woorden te maken. Of een rijtje waarbij het kind de beginletters b, d, k, en z voor de klankgroep -oek moet leggen.

– Vraag het kind te luisteren naar een aantal door de begeleider gesproken woorden. Het moet bepalen of de gekozen klank voorkomt in de gesproken woorden. Een voorbeeld:

Het kind moet luisteren of de 'b' voorkomt. De letterkaart met 'b' ligt op tafel. Leg 10 plaatjes neer. De woorden mogen er niet onder staan, het gaat immers om het auditief waarnemen van een klank. Leg ook een leeg bakje neer voor alle woorden waarin geen 'b' zit. Benoem de plaatjes één voor één. Bijvoorbeeld: buik, broek, stoel, bil, kast, dobbelsteen, bal, vogel, maan, boek. Overdrijf bij het benoemen de klank waarvan je wilt dat het kind deze opmerkt (bijvoorbeeld: bil). Zorg ervoor dat het kind naar je mond kijkt terwijl je het woord uitspreekt. Nadat jij het woord benoemd hebt, pakt het kind het juiste plaatje, benoemt het zelf nog eens en legt het dan bij de letterkaart met de 'b' of, als het geen b-woord is, in het bakje waar alle 'niet-b' woorden in moeten. De plaatjes helpen het kind wat langer bij een woord stil te staan. Als je geen plaatjes hebt of het kind dit niet nodig heeft, kun je de oefening echter ook zonder plaatjes doen. Het kan dan iedere keer wanneer het de 'b' hoort op de letterkaart tikken of in zijn handen klappen.

Nieuwe woorden lezen

Het kind leert tijdens zijn ontwikkeling tot lezer geleidelijk aan meer analytisch naar woorden te kijken. Eerst leert het kind enkele letters in woorden herkennen. Vervolgens leert het ook combinaties van letters herkennen: woorddelen. Het kind leert woorden sorteren op dubbele medeklinkers. Het leert enkele rijmdelen herkennen, waardoor het weet dat woorden op elkaar rijmen. Het leert ook vaak voorkomende lettergrepen herkennen, zoals ge- en -ter. Al deze strategieën kunnen ingezet worden bij het ontcijferen van een nieuw woord. Als laatste strategie wordt nu de 'auditieve synthese' aangereikt. Deze strategie zorgt ervoor dat een kind ook woorden of woorddelen die het niet direct herkent zelf kan gaan lezen. Dit gebeurt op basis van verklanken: het kind verklankt de

letters van het woord of woorddeel en 'hoort' door dit proces van verklanken hoe dit woord in zijn geheel moet klinken.

De vaardigheid van het verklankend lezen wordt geoefend in drie stappen:
1 Eerst leert het kind nieuwe woordjes herkennen tijdens het oefenen met wisselrijtjes (b-oek, k-oek, z-oek);
2 Daarna leert het nieuwe woorden lezen die uit één medeklinker en één klinker / tweeklank bestaan (aa-s, ie-p, r-oe).
3 Tot slot leert het MKM-woorden (medeklinker-klinker-medeklinker) verklankend lezen (z-aa-l, b-oo-n).

Om een indruk te geven een enkel voorbeeld voor het oefenen met wisselrijtjes:

– Leg het eerste woord van een groepje rijmwoorden (bijvoorbeeld: man, kan, pan) voor het kind neer. Ga uit van woorden die het kind als globaalwoord al kent. Gebruik hier eventueel magnetische letters voor die je op een magneetbordje plakt. Vraag het kind welk woord er ligt. Als het kind het goed zegt, vertel je dat je dit woord ook in twee stukken kan zeggen. Bijvoorbeeld: Het kind zegt 'man' en jij zegt in twee stukken 'm-an'. Vraag het kind om dit na te zeggen. Dan zeg je samen: 'm-an is samen man'. Verander de eerste letter en vraag weer welk woord het is. Herhaal dan de oefening met de twee stukken. Leg vervolgens alle kaartjes met het zelfde rijmdeel onder elkaar en voeg onderaan een nieuw woord toe, dat het kind nog niet globaal kan lezen. Bijvoorbeeld:

m an
k an
p an
j an (nieuw woord)

Vraag het kind de woorddelen en woorden zoals eerder beschreven op te lezen. Dus: m-an -> man, k-an -> kan, etc. Als het kind bij j-an is aangekomen kijk je of het dit nieuwe woord zelf kan lezen. Als dit niet lukt help je het kind door de twee stukken zelf een paar keer te benoemen. Misschien kan het kind het woord dan wel auditief samenvoegen (synthetiseren).

Toepassingen op school

Ik geef hier enkele suggesties voor het gebruik van het lezen tijdens andere activiteiten en vakken. Een algemeen principe is: Schrijf op wat belangrijk is, en schrijf op wat je wilt dat het kind zelf zegt binnen een oefening. Geef het kind door te lezen meer verwerkingstijd en een hulpmiddel om zijn eigen zinnen beter te formuleren.

Op veel scholen bestaat de goede gewoonte om op een vaste ochtend in de week in de kring te zitten en kinderen

Darlene Veldhuisen, moeder van Max (9 jaar):

Max weet nu ook dat 'wie' altijd over mens of dier gaat

Hij kan inmiddels erg goed lezen, op school zelfs qua technisch lezen AVI-7 op de test. Maar in het gesprek met de leerkrachten kwam er uit dat begrijpend lezen AVI-2 was. Dus daar zit een groot hiaat tussen. Toen heb ik aangegeven dat dat voor een flink deel zou kunnen liggen aan het feit dat hij de 'w-vragen' (wie, wat, waar, waarom enz.) niet goed begrijpt, terwijl die bij begrijpend lezen veel worden gebruikt. Dus misschien begrijpt hij de tekst wel, maar de vragen niet. Toen ben ik de 'w-vragen' gaan oefenen. Ik ben 'w-vragen' gaan aanbieden bij zinnen waarvan ik weet dat hij ze kan begrijpen. Die schreef ik dan op met de vraag erbij. Bijvoorbeeld: 'Max heeft buikpijn. Wie heeft er buikpijn?' Eerst alleen met wie-vragen en geleidelijk breid ik dat uit naar andere typen vragen. In eerste instantie bleek dat hij de vraag inderdaad niet begreep. Ik ben hem gaan uitleggen dat 'wie' altijd gaat over een mens of een dier. Hij kreeg door wat er bedoeld wordt met de 'wie-vraag'.

Het grote voordeel van opschrijven is dat je kunt aanwijzen wat je vraagt. Alles wat hij kan zien, verwerkt hij beter. Dat is bij hem heel erg sterk. Ik weet niet of het al geleid heeft tot beter scoren op de begrijpend leestest, maar ik merk

wel dat hij meer vragen bij een tekst kan beantwoorden. Ik gebruik het lezen ook nog regelmatig om hem te helpen om lastige woorden te leren uitspreken. Laatst wilde hij een spelletje doen over 'tegenovergestelden'. Hij kon het woord niet uitspreken en ik wist niet waar hij het over had. Toe zei hij 'warm-koud' en begreep ik het en kon ik raden dat hij 'tegenovergestelde' probeerde te zeggen. Ik heb het woord voor hem opgeschreven - ik onderstreep daar

bij de afzonderlijke delen van het woord. Als hij het dan een paar keer heeft gelezen dan kan hij het wel goed uitspreken. Alleen voorzeggen werkt bij hem niet.

hun eigen ervaringen te laten vertellen. Voor een kind met Downsyndroom is dit vaak moeilijk. Het moet nu immers spontaan een samenhangend verhaal gaan vertellen. In overleg met de ouders kan afgesproken worden dat het kind op de kringochtend een eigen tekst meeneemt, waarop een gebeurtenis staat die het kind graag in de kring wil vertellen. Het kind kan de tekst gewoon oplezen als het aan de beurt is. Als het kind niet goed verstaanbaar is, kan de juf de tekst nog eens aan alle kinderen voorlezen, zodat iedereen er vervolgens op kan reageren en het kind echt deelneemt aan de kring.

Stappenplannen en lijstjes

Voor het zelfstandig werken is het belangrijk dat het kind op een gegeven moment een stappenplannetje kan volgen om een bepaalde opdracht uit te voeren, en dat het een takenlijst kan afwerken. Dit kan een klein lijstje zijn waarop drie werkjes genoemd worden. Het kan ook een lijst met alle taken voor de hele dag zijn. Er kan voor iets oudere kinderen tevens een agenda gebruikt worden, waarin op iedere dag de belangrijkste activiteiten en taken van die dag staan.

Zo'n stappenplannetje moet natuurlijk vooraf goed worden ingeoefend met de persoonlijke begeleider of remedial teacher van het kind. Bij ieder punt dat het kind gedaan heeft kan het eventueel een kruisje zetten.

Als opstapje naar het werken met een methode voor begrijpend lezen kun je het kind laten oefenen met het op volgorde leggen van een verhaal en het zelf leren vertellen van een logisch verhaal

na inoefening. Hiervoor kunnen bijvoorbeeld fotoreeksen (verhaaltjes over alledaagse gebeurtenissen, uitgebeeld via een reeks van 4 of meer foto's) gebruikt worden. Bedenk samen met het kind een tekst bij iedere foto, op basis van de taalvaardigheid van het kind. Je kunt dus korte twee- of driewoordzinnen erbij maken, of lange complexe zinnen. Schrijf iedere zin op een apart kaartje, zodat de kaartjes op volgorde gelegd kunnen worden. Ook kan de tekst van een boekje dat het kind gelezen heeft, gebruikt worden: verdeel de tekst in enkele logische delen en laat het kind deze deeltaksten weer tot een verhaal maken. Het oefenen van het vertellen van 'langere verhalen' kan je natuurlijk ook doen aan de hand van wat het kind zelf heeft meegemaakt. Schrijf dit op in zijn dagboek en maak er vervolgens een oefening van. Leer het kind de zinnen van zijn eigen verhaal logisch ordenen. Nodig het kind vervolgens uit zijn verhaal aan anderen te vertellen. Je kunt door middel van cijfers aangeven uit hoeveel zinnen het verhaal bestaat om het kind een handje te helpen.

Intonatie

Je kunt aan de intonatie van zinnen werken, zodat een vraagzin ook daadwerkelijk als een vraag klinkt en de belangrijke woorden in een zin de nadruk krijgen die ze nodig hebben. Oefen met het kind in het 'voordragen' van korte leesteksten. Hierdoor wordt niet alleen de verstaanbaarheid beter, maar werk je ook aan het beter interpreteren (en dus begrijpen) van teksten. Als het kind zinnen monotoon uitsprekt, doe dan zelf voor hoe je de zin spannend kan zeggen. Herhaal dezelfde zin een aantal keer.

Overdrijf de tekst als een echte acteur, zodat de boodschap goed overkomt. De kinderen vinden het oefenen in de kunst van het voordragen, waardoor zij voor anderen kunnen 'optreden' met hun tekst, meestal een geweldige uitdaging.

Ten slotte

Het leren lezen bevordert niet alleen het leren praten maar ook het leren denken. Het uitbreiden van de taalvaardigheid beïnvloedt ook de innerlijke spraak van het kind: denken is praten met jezelf. Ook als de uitspraak moeizaam blijft kan het leren lezen dus van groot belang zijn voor de cognitieve ontwikkeling. Het 'leren lezen om te leren praten' dient uiteindelijk een nog ruimer doel: het praten, het denken én natuurlijk het lezen!

Papier en pen zijn meestal bij de hand. Door vaak dingen op te schrijven die onthouden of geoefend moeten worden, wordt dit 'begeleidend schrijven' tot een gewoonte. Gaat u de uitdaging aan?

Achtergrond van de auteur: Hedianne Bosch werkt sinds 12 jaar als pedagoog met kinderen met Downsyndroom en hun ouders. Zij is gespecialiseerd in het begeleiden van de cognitieve ontwikkeling en schoolse vaardigheden. Naast een speciale rekenmethode voor kinderen met Downsyndroom heeft zij ook de methode Leespraat ontwikkeld. Daarin worden alle stappen van het leren lezen om te leren praten uitvoerig toegelicht. Voor workshops over deze methode kunt u kijken op www.stichtingscope.nl. Het proces van het leren lezen van een aantal kinderen, waaronder Hedianne's dochter Mirte, is gedocumenteerd op de cd-rom 'Leren lezen om te leren praten' van de SDS.